

STORTINGET

Innst. 254 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:64 S (2023–2024)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Erlend Wiborg om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i norsk skole

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i opplæringslovens bestemmelser om krenkelse av elever (dagens § 9 A-5) og eventuelt andre nødvendige endringer, slik at lovverket ikke står i veien for å ta tak i hendelser med vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen.
- Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelverksendringer som senker terskelen for å flytte elever som har utøvd grov og langvarig mobbing, til en annen skole, og ber regjeringen om å innhente en årlig rapportering på bruken av dette virkemiddelet i skolenes arbeid for å bekjempe mobbing og bedre tryggheten i skolemiljøet.
- Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at elever med svært problematisk adferd kan løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet

«skolakuten» i Sverige, og ber regjeringen starte arbeidet med utarbeidelse av et slikt tilrettelagt skoletilbud.

- Stortinget ber regjeringen innføre forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den dramatiske situasjonen som noen skoler opplever.
- Stortinget ber regjeringen gjennom lov, forskrift eller på annen hensiktsmessige måte å rettighetsfeste skoleansattes rett til informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre en sikkerhetsrisiko.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 30. januar 2024. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. Høringsinnspillene er tilgjengelige på sakens side på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Steinar Krogstad, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, Anja Ninasdatter Abusland og Marit Knutsdatter

Strand, fra Fremskrittspartiet, Liv Gustavsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, deler forslagsstillernes bekymring for økende vold og mobbing i skolehverdagen. Lærere og øvrige ansatte i skolen har rett på et trygt arbeidsmiljø, og elever har rett på et trygt læringsmiljø. Trygghet og trygge relasjoner er nødvendig for å oppnå gode læringsmiljøer. Vold og mobbing virker motsatt.

Komiteen merker seg at statsråd Nordtun viser til at Stortinget vil få et lovforslag til behandling våren 2024 om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen, og at statsråden legger vekt på at det er nødvendig med en tydeliggjøring av regelverket for ansatte i skole og SFO.

Komiteen merker seg videre at statsråden i svarebrevet legger vekt på å bygge et sterkt lag rundt eleven gjennom å få flere fagfolk inn i skolen, slik at læreren får den støtten som er nødvendig.

En samlet komité deler statsrådens holdning om at elever og ansatte har rett til et trygt skole- og arbeidsmiljø, uten trusler og vold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at alle barn og unge har rett til et trygt og godt skolemiljø. Det skal være nulltoleranse for mobbing i skolen, og dette er tydelig forankret i opplæringsloven. Flertallet vil understreke at det å ta tak i mobbing og uønskede hendelser er et ledelsesansvar, og en plikt for både skoleledelse og kommunen. Flertallet viser til forslagsstillernes forslag nummer 2 om skolebytte og vil påpeke at det både etter gjeldende lov § 9 A-12 og i ny opplæringslov § 13-2 er hjemmel for at skolen kan pålegge elever skolebytte i alvorlige mobbesaker hvis elevens oppførsel «går alvorleg ut over tryggleiken eller læringa til ein eller fleire medelevar». Flertallet vil understreke at dette er et svært inngripende tiltak som kun skal brukes helt unntaksvis og når andre tiltak ikke er tilstrekkelig.

Når det gjelder forslaget om rapporteringsplikt, deler flertallet statsrådets oppfatning om at innføring av rapporteringskrav vil øke den administrative byrden til skoleeiere, skoler og lærere, uten at det bidrar til å styrke arbeidet med å forebygge og ta tak i alvorlige skolemiljø saker. Et rapporteringskrav vil heller ikke tilføre sentrale myndigheter vesentlig ny innsikt.

Flertallet vil understreke at det er skoleeiers ansvar å sørge for at de ansatte på skolen har den nødvendige kompetansen og at skolen har et tilbud som favner bredden av elevgruppen, slik at de aller fleste elevene skal kunne gå på nærskolen sin. Flertallet viser til statsrådets svarbrev, der det påpekes at skolen skal ha et skolemiljø der alle elever trives og har utbytte av opplæ-

ringen – også elever som av ulike grunner utviser problematisk adferd.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, mener det er bekymringsfullt at pilene peker i feil retning når det gjelder elevenes lærings- og arbeidsmiljø. Elevenes fravær i 10. klasse har økt og er bekymringsfullt høyt. I fjor så vi, ifølge Utdanningsdirektoratet, for første gang på flere år en tydelig økning i andelen elever som svarer at de opplever mobbing på skolen, etter flere år med nedgang for 10. trinn og relativt stabile tall for 7. trinn. I år er økningen enda mer markant. I tillegg varsles det om mer uro, vold og trusler som rammer lærerne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at elevenes skolemiljø er en viktig del av arbeidet med stortingsmeldingen om 5.–10. trinn (Ungdomsmeldingen), som regjeringen har i arbeid.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet vil vise til at utfordringene med vold og trusler i skolen har eskalert kraftig de siste årene. Årsakene til økningen er etter dette medlems oppfatning sammensatt, men mangelen på tiltak, handlekraft og reaksjoner fra myndighetens side har latt den negative trenden fortsette.

Dette medlem vil vise til at samtlige tiltak, med unntak av ønsket om økt statistikk og rapportering, ble stemt ned da Stortinget behandlet Fremskrittspartiets representantforslag om tiltak mot vold og trusler våren 2023, jf. Dokument 8:144 S (2022–2023) og Innst. 288 S (2022–2023). Stortinget stemte også ned Fremskrittspartiets forslag nummer 61 om en handlingsplan i forbindelse med behandlingen av ny opplæringslov i mai 2023.

Dette medlem vil vise til at man de siste månedene har hatt flere hendelser med kniv, fyrverkeri og skytevåpen på norske skoler. Dette medlem vil også vise til at noen skoler har tatt i bruk profesjonelle vakter i kjølvannet av slike hendelser.

Dette medlem mener at regjeringen ikke har tatt utfordringen med vold og trusler i skolen på tilstrekkelig alvor, og frykter at man vil se hendelser med alvorlige utfall dersom ikke de nødvendige tiltakene iverksettes.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i opplæringslovens bestemmelser om krenkelse av elever (dagens § 9 A-5) og eventuelt andre nødvendige endringer, slik at lovverket ikke står i veien for å ta tak i hendelser med vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelverksendringer som senker terskelen for å flytte elever som har utøvd grov og langvarig mobbing til en annen skole, og ber regjeringen om å innhente en årlig rapportering om bruken av dette virkemiddelet i skolenes arbeid for å bekjempe mobbing og bedre tryggheten i skolemiljøet.»

«Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at elever med svært problematisk adferd kan løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet «skolakuten» i Sverige, og ber regjeringen starte arbeidet med utarbeidelse av et slikt tilrettelagt skoletilbud.»

«Stortinget ber regjeringen innføre forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den dramatiske situasjonen som noen skoler opplever.»

«Stortinget ber regjeringen gjennom lov, forskrift eller på annen hensiktsmessig måte å rettighetsfeste skoleansattes rett til informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre en sikkerhetsrisiko.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre mener det er et lederansvar å sikre både elever og lærere et trygt og godt undervisnings- og læringsmiljø. Det er særlig viktig at kommuner og fylker som skoleeiere har tydelige strategier for å forebygge og håndtere mobbing, vold og trusler. Når det gjelder lærernes arbeidsmiljø, vil flertallet særlig peke på Arbeidstilsynets viktige rolle. De veileder skoleeiere og skoler og fører tilsyn. Arbeidstilsynet understreker i sitt arbeid særlig viktigheten av at ansatte ikke blir stående alene med utfordringen, og at skoleeier tar ansvar både knyttet til forebygging og håndtering av vanskelige situasjoner. Videre vil flertallet peke på oppfølgingsordningen til Utdanningsdirektoratet, hvor kommuner med svake læringsresultater og dårlig læringsmiljø kan få oppfølging over flere år. Flertallet mener også det er viktig å sørge for at skole-hjem-samarbeidet er godt, og at en jobber forebyggende sammen med foreldrene for å sikre et trygt skolemiljø.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet deler forslagsstillernes bekymring for lærernes arbeidsmiljø og vil understreke at både elever og ansatte har rett til et trygt skole- og arbeidsmiljø uten trusler og vold. Disse medlemmer viser til at regjeringen har sendt på høring forslag om nye bestemmelser i opplæringsloven om avverging av

skade og bruk av fysisk inngripen, og at regjeringen denne våren har lagt frem Prop. 62 L (2023–2024) Endringer i opplæringslova og privatskolelova. Disse medlemmer mener en tydeliggjøring av regelverket for ansatte i skole og SFO på dette området er viktig. Forslaget i proposisjonen tydeliggjør ansattes adgang til å gripe inn fysisk overfor elever for å avverge fysiske krenkelser og skade på eiendom. I tråd med høringsnotatet vil forslaget også innebære en lovfesting av skolenes plikt til å forebygge at slik inngripen er nødvendig, der kommunen eller fylkeskommunen skal sørge for at skolen arbeider løpende og systematisk for at det ikke skal oppstå situasjoner som innebærer fysiske inngrep mot elever. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å tydeliggjøre plikten til forebyggende tiltak både på skolenivå, klasse- eller gruppenivå og på individnivå, blant annet ved å identifisere hva som utløser og opprettholder den oppførselen det er nødvendig å gripe inn mot. Slik det er omtalt i høringsnotatet, kan dette for eksempel være at elevene trenger mer tilpasset opplæring, individuelt tilrettelagt opplæring, tiltak for å bedre elevenes psykososiale miljø eller en kombinasjon av disse.

Når det gjelder representantforslagets forslag 1 om å endre opplæringslovens bestemmelser knyttet til krenkelser av elever, jf. § 9 A-5, viser komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, til at opplæringsloven ble endret og behandlet i Stortinget juni 2023. Med bakgrunn i erfaring med dagens lov ble også de refererte bestemmelsene justert.

Flertallet mener det er uheldig å sette elevens rett til et mobbefritt og trygt læringsmiljø opp mot lærernes rett til et godt og trygt arbeidsmiljø. I sin høringsuttalelse til representantforslagets forslag om å endre § 9 A-5, understreker Skolelederforbundet at:

«Lovverket står ikke i veien for å ta tak i hendelser.»

Flertallet vil derfor understreke viktigheten av god veiledning i opplæringslovens bestemmelser, og av god støtte til skoleledere og lærere. Lærere skal ikke oppleve at de er rettsløse når de håndterer krevende situasjoner.

Flertallet mener det er behov for en godt forankret handlingsplan med mål om å bedre arbeidsmiljøet for lærere og styrke skolens arbeid med forebygging og håndtering av situasjoner som omfatter vold og trusler mot lærere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i utdanningssektoren utarbeide en handlingsplan med mål om at skolen skal være en trygg arbeidsplass for lærere og andre. Planen skal vektlegge både forebygging og håndtering av situasjoner som omfatter vold og trusler.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener representantforslaget reiser viktige problemstillinger, og at flere forslag bør vurderes i det videre arbeidet, men det er behov for en bredere strategi enn de enkelte forslagene som tas opp. I representantforslaget forslag nr. 4 foreslås det å «innføre forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler». Disse medlemmer er enig i at slike prosjekter kan være av stor verdi, og mener at departementet bør veilede og støtte innføringen av prosjekter som fremmer et godt læringsmiljø, men ikke pålegge kommuner og fylkeskommuner en enkeltmodell.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at når det gjelder representantforslagets forslag nr. 5 om informasjonsplikt, vil flertallet understreke at skoleeier har plikt til å oppfylle både elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø og ansattes rett til et trygt arbeidsmiljø. Dette inkluderer også samarbeid og informasjonsdeling, inkludert informasjon til ansatte om elever som utgjør en sikkerhetsrisiko, der dette er nødvendig for å oppfylle skolens og skoleeiers oppgaver. Skolen og skolens ansatte kan i dag dele informasjon med andre ansatte om elever som utøver vold.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener at regjeringspartiene skyver ansvaret for tiltak ned til kommunene, istedenfor å ta et nasjonalt ansvar for tiltak i lys av den eksplosive økningen av vold og trusselhendelser i norsk skole. Dette medlem mener også at regjeringspartiene ikke tar på alvor ulike lærerorganisasjoners ønske om rettighetsfestet informasjon om elever med tidligere voldshistorikk, og vil vise til at det har vært konkrete hendelser hvor lærere har blitt utsatt for alvorlig vold fra elever som de ikke hadde mottatt slik informasjon om.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det i straffeloven § 265 og § 286 gis et særskilt vern for enkeltpersoner som er i en særlig utsatt yrkesgruppe. Blant disse yrkesgruppene finner vi «personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole». Disse paragrafene bidrar til å gi lærere økt trygghet i deres arbeid. Likevel er det flere yrkesgrupper enn lærere i skolen. Norske domstoler har ved flere anledninger slått fast at andre ansatte i skolen, slik som avdelingsledere og miljøterapeuter, ikke er

omfattet av disse paragrafene. Dette fører til at enkelte ansatte i skolen har et svakere vern mot trusler og vold enn lærere, til tross for at mange av dem bruker tid på å omgås med elever og vil kunne komme i vanskelige situasjoner uten tilsvarende vern som sine kolleger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre peker på at denne problemstillingen også kan være relevant for andre yrkesgrupper.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om straffeloven § 265 og § 286, som gir utvalgte yrkesgrupper i et særskilt vern på sin arbeidsplass, bør utvides til andre yrkesgrupper på samme arbeidsplass, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener at den manglende handlekraften fra myndighetenes side mot den eksplosive økningen i vold og trusler mot lærere, illustrerer at straffelovens særskilte vern for denne yrkesgruppen i praksis ikke gir noe økt beskyttelse. Dette medlem mener at en reell oppfølging av dette særskilte vernet ville fordret vilje til flere tiltak fra flertallet på Stortinget og myndighetene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i utdanningssektoren utarbeide en handlingsplan med mål om at skolen skal være en trygg arbeidsplass for lærere og andre. Planen skal vektlegge både forebygging og håndtering av situasjoner som omfatter vold og trusler.

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere om straffeloven § 265 og § 286, som gir utvalgte yrkesgrupper et særskilt vern på sin arbeidsplass, bør utvides til andre yrkesgrupper på samme arbeidsplass, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i opplæringslovens bestemmelser om krenkelse av elever (dagens § 9 A-5) og eventuelt andre nødvendige endringer, slik at lovverket ikke står i veien for å ta tak i hendelser med vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelverksendringer som senker terskelen for å flytte elever som har utøvd grov og langvarig mobbing til en annen skole, og ber regjeringen om å innhente en årlig rapportering om bruken av dette virkemiddelet i skolenes arbeid for å bekjempe mobbing og bedre tryggheten i skolemiljøet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at elever med svært problematisk adferd kan løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet «skolakuten» i Sverige, og ber regjeringen starte arbeidet med utarbeidelse av et slikt tilrettelagt skoletilbud.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen innføre forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den dramatiske situasjonen som noen skoler opplever.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen gjennom lov, forskrift eller på annen hensiktsmessig måte å rettighetsfeste skoleansattes rett til informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre en sikkerhetsrisiko.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:64 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Himanshu Gulati, Sylvi Listhaug, Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold og Erlend Wiborg om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i norsk skole – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 9. april 2024

Hege Bae Nyholt

leder og ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/257-

30. januar 2024

Representantforslag 64 S (2023-2024) om ytterligere tiltak for å bekjempe vold og trusler i skolen

Jeg viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Himanshu Gulati, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen, Morten Wold, Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug og Terje Halleland.

Stortingsrepresentantene fremsetter fem forslag for å bekjempe vold og trusler i skolen. Jeg vurderer hvert av forslagene i det følgende. Jeg vil innledningsvis understreke at jeg deler forslagsstillernes uro over utviklingen når det gjelder trusler og vold i skolen. Det er uakseptabelt at lærere utsettes for vold på jobb, og det er ingen tvil om at dette er et alvorlig problem i norsk skole.

Første forslag lyder:

«1. Stortinget ber regjeringen foreslå endringer i opplæringslovens bestemmelser om krenkelse av elever (dagens § 9 A-5) og eventuelt andre nødvendige endringer, slik at lovverket ikke står i veien for å ta tak i hendelser med vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen.»

Forslagsstillerne skriver at mange lærere er redde for å gripe inn i alvorlige saker «av frykt for å bli anklaget for krenkelse som represalie, og dermed risikere å få sin karriere ødelagt». Ifølge forslagsstillerne fremhever lærere dagens opplæringslov § 9 A-5 som en bestemmelse som er ment å beskytte elevene, men som i praksis har ført til at mange lærere ikke tør å ta tak i uakseptable situasjoner i skolen. Forslagsstillerne forutsetter at regjeringen går i dialog med lærerorganisasjonene i forbindelse med arbeidet med å følge opp forslaget.

Jeg er enig med representantene i at det er viktig med et godt lovverk som gjør det mulig for lærere å ta tak i hendelser som innebærer vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen. Regjeringen har allerede vurdert og justert dagens skolemiljøbestemmelser og har tatt grep

for å tydeliggjøre dette i ny opplæringslov og Stortingets flertall har sluttet seg til dette. Ny opplæringslov trer etter planen i kraft i august 2024.

I Hurdalsplattformen er det fastslått at regjeringen vil «*[g]jennomgå kapittel 9A i opplæringslova i dialog med partene i skulen, slik at rettstryggleiken til både elevar og lærarar blir varetatt på ein betre måte*». I 2022 ble det gjennomført slike møter med blant annet lærerorganisasjonene.

Jeg er kjent med at det forekommer misforståelser knyttet til hva krenkelsesbegrepet i opplæringsloven innebærer. Regjeringen har tydeliggjort hvordan krenkelsesbegrepet skal forstås i proposisjonen til ny opplæringslov (se blant annet merknadene til § 12-3 i Prop. 57 L (2022-2023)). Lærere skal ikke frykte for å gripe inn mot vold, mobbing og annen uønsket adferd i skolen når krenkelsesbegrepet forstås korrekt. Dagens opplæringslov § 9 A-5 fastslår at dersom en som arbeider på skolen får mistanke om at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenkelser, skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeier. Det er viktig for meg å presisere at krenkelsesbegrepet er objektivt og beror på en helhetsvurdering, ikke bare elevens opplevelse. Elever skal tåle uenighet, både med andre elever og med de som arbeider på skolen. Lærere har stor frihet til å omtale kontroversielle, vanskelige og kompliserte synspunkt, uten at dette vil regnes som en krenkelse. Faglig uenighet mellom en lærer og en elev, eller uenighet om hvordan en lærer har vurdert en elevprestasjon, vil heller ikke regnes som en krenkelse. At en elev blir irettesatt av en lærer regnes heller ikke som en krenkelse.

I den nye opplæringsloven § 12-5, som viderefører dagens § 9 A-5, er det fastslått at i saker hvor en lærer påstås å ha krenket en elev, trenger ikke rektor å melde fra til skoleeier dersom påstanden er åpenbart grunnløs. Meldingen vil være åpenbart grunnløs dersom hendelsen klart ikke kan defineres som en krenkelse (for eksempel irettesettelser som er innenfor samfunns- og oppdrageransvaret til skolen) eller dersom den påståtte krenkelsen klart ikke kan ha skjedd. Rektor skal fremdeles melde fra i alle andre saker.

Regjeringen har også sendt på høring forslag om nye bestemmelser i opplæringsloven om avverging av skade og bruk av fysisk inngripen, og vil legge fram et lovforslag for Stortinget i løpet av våren 2024. Forslaget innebærer også en lovfesting av skolens plikt til å forebygge at slik inngripen er nødvendig. Et konkret forslag til regler ble ikke sendt på høring av Regjeringen Solberg i forslaget til ny opplæringslov. Regjeringen mener en tydeliggjøring av regelverket for ansatte i skole og SFO på dette området er viktig.

Forslaget tydeliggjør ansattes adgang til å gripe inn fysisk overfor elever for å avverge fysiske krenkelser og skade på eiendom.

Andre forslag lyder:

«2. Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelverksendringer som senker terskelen for å flytte elever som har utøvd grov og langvarig mobbing, til en annen skole,

og ber regjeringen om å innhente en årlig rapportering på bruken av dette virkemiddelet i skolenes arbeid for å bekjempe mobbing og bedre tryggheten i skolemiljøet.»

Både etter dagens opplæringslov § 9 A-12 og i ny opplæringslov § 13-2 kan skolen pålegge elever skolebytte i alvorlige mobbesaker, hvis elevens oppførsel «går alvorleg ut over tryggleiken eller læringa til ein eller fleire medelevar». Jeg vil understreke at dette er svært inngripende for en elev, og skal kun brukes helt unntaksvis og når andre tiltak ikke er tilstrekkelig.

Mobbesaker er ofte sammensatte og komplekse, og det finnes sjelden én enkel løsning. Når en mobbesak oppstår, skal skolen raskt gripe inn i saken og sette inn nødvendige tiltak slik at mobbingen stopper. Det finnes en rekke tiltak som kan bidra til å løse slike saker, der ett mulig tiltak er pålagt skolebytte. Jeg mener det ikke det er nødvendig å endre regelverket på dette området nå.

Antall saker med pålagte skolebytter er ikke noe godt mål på om reglene om elevenes skolemiljø fungerer. Jeg er opptatt av at innføring av nye rapporteringskrav skal være gjennomtenkt og nødvendig. Et rapporteringskrav vil øke den administrative byrden til skoleeiere, skoler og lærere, uten at det bidrar til å styrke arbeidet med å forebygge og ta tak i alvorlige skolemiljø saker. Et rapporteringskrav vil heller ikke tilfører sentrale myndigheter vesentlig ny innsikt

Tredje forslag lyder:

«3. Stortinget ber regjeringen endre regelverket slik at elever med svært problematisk adferd kan løftes til egne skoletilbud av hensyn til seg selv og medelevers læringsmiljø, slik som blant annet prosjektet «skolakuten» i Sverige, og ber regjeringen starte arbeidet med utarbeidelse av et slikt tilrettelagt skoletilbud.»

Kommuner og fylkeskommuner har anledning til å opprette ulike former for alternative skoletilbud. Av og til kan det beste for eleven være å flytte over til en annen skole. Det kan være for å få et enda mer tilpasset tilbud eller for å skifte klasse miljø. Det er imidlertid vurderinger skolen og skoleeier gjør sammen med eleven og de foresatte.

De aller fleste elevene skal gå på nærskolen sin. Skolen skal ha et skolemiljø der *alle* elever trives og har utbytte av opplæringen. Dette gjelder også for elever som av ulike grunner utviser problematisk adferd. Det kan i mange tilfeller innebære krevende avveininger mellom hensynet til enkeltelever og hensynet til klassen. Det er viktig at den som utagerer får den tilretteleggingen og hjelpen som er nødvendig samtidig som resten av klassens behov også ivaretas.

Vi trenger et sterkt lag rundt eleven slik at læreren får den støtten som er nødvendig. Jeg ønsker derfor å få flere fagfolk med ulik kompetanse inn i skolen. Det er skoleeiers ansvar å sørge for at de ansatte på skolen har den nødvendige kompetansen og at skolen har et tilbud som favner bredden av elevgruppen.

Fjerde forslag lyder:

«4. Stortinget ber regjeringen innføre forebyggingstiltak etter modell fra sosialagentprosjektet i Oslo på skoler med særskilte volds- og trusselutfordringer for å hjelpe dem i arbeidet med å bekjempe den dramatiske situasjonen som noen skoler opplever.»

Utfordringer varierer fra skole til skole, det viktige er at det settes inn riktige tiltak tilpasset situasjonen. Hvilke tiltak som passer i barneskolen og ungdomsskolen varierer med om situasjonen har oppstått i eller utenfor skolen og en rekke andre forhold. Jeg mener derfor det ikke er hensiktsmessig at statlige myndigheter skal overstyre hvilke tiltak som iverksettes. Sosialagenter kan være én måte å jobbe forebyggende på.

Det er veldig bra at kommuner og fylkeskommuner deler erfaringer om ulike tiltak slik at de kan lære av hverandre. Jeg er opptatt av å gi skoleeier det handlingsrommet de trenger for å kunne velge de tiltakene de selv mener er de mest virkningsfulle. Jeg ønsker ikke å detaljstyre skolehverdagen gjennom enkeltstående statlige tiltak, og det er heller ikke i tråd med hvordan denne regjeringen ønsker å styre kommunesektoren.

Femte forslag lyder:

«5. Stortinget ber regjeringen gjennom lov, forskrift eller på annen hensiktsmessige måte å rettighetsfeste skoleansattes rett til informasjon om elever som har en kjent voldshistorikk eller som på annen måte kan utgjøre en sikkerhetsrisiko.»

Det er viktig at ansatte sitter med et helhetlig bilde av hvilke utfordringer elevene har. Elever som utøver vold, vil ofte også ha andre problemer. Det viktigste skolen kan gjøre for å forebygge vold, er å oppfylle elevenes rett til tilpasset opplæring og å jobbe målrettet og systematisk med skolemiljøet.

Skoleeier har plikt til både å oppfylle elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø og ansattes rett til et trygt arbeidsmiljø. Samarbeid og informasjonsdeling er nødvendig for å oppfylle skolens og skoleeiers oppgaver. Informasjon til ansatte om elever som utgjør en sikkerhetsrisiko kan bidra til å oppfylle både ansatte og andre elevers rettigheter. Skolen og skolens ansatte kan i dag dele informasjon med andre ansatte om elever som utøver vold. Jeg ser derfor ikke et behov for lovendring på dette punktet.

Som understreket innledningsvis, deler jeg representantenes bekymring for lærernes arbeidsmiljø. Elever og ansatte har rett til et trygt skole- og arbeidsmiljø, uten trusler og vold.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

